

Ми живемо в епоху глобального панування медіа. Чи завжди ми усвідомлюємо значення таких поширених слів, як медіа-культура, медіа-простір, медіа-освіта, медіа-технології? Медіа всебічно впливають на всі сфери діяльності людини – від пізнання до дозвілля. Отже, кожній людині потрібна медіа-грамотність, щоб критично сприймати інформацію. До медіа зараховують друковані видання, фотографію, пресу, кінематограф, відео, радіо, телебачення, звукозапис та Інтернет.

З-поміж усіх них найпотужніший вплив має телебачення.

Відповідно до суспільних потреб воно виконує такі основні функції:

- хронікальна (оперативне подання інформації – соціально-політичної, економічної, культурної, спортивної тощо);
- просвітницька та освітньо-виховна (поширення знань із різних галузей науки, культури; залучення до загальнолюдських цінностей);
- розважальна (забезпечення змістовного і цікавого дозвілля, отримання насолоди від інформації, що сприймають);
- рекламна (повідомлення, оголошення, довідки, інформація).

Створення аудіовізуальної телеіндустрії планетарного масштабу відчутно змінило ситуацію в царині художньої культури. Втім ми не завжди помічаємо, як «індустрія розваг» витісняє цінності високого мистецтва. Будь-яка інформація, що передається теле-, радіо-, відео-, аудіоканалами тощо, так чи інакше несе естетичний або антиестетичний вплив, оскільки націлена на максимальне збудження емоцій, почуттів. Нейтральних щодо цього програм і передач просто немає і бути не може.

У наш час супутником телебачення став Інтернет. Проте саме телебачення є одним із основних джерел пізнання художніх цінностей та інструментом популяризації мистецтва в різних регіонах. Не виходячи з дому, ми можемо віртуально відвідати музей і театр, послухати музику, переглянути улюблений кінофільм.

Наведіть приклади телепередач і телепрограм. Яким з них ви надаєте перевагу? Чому?

Програма на телебаченні – це об'єднана творчою ідеєю сукупність передач, яка має постійну назву і транслюється в ефірі з певною періодичністю.

Передачею називають змістовно завершену частину телепрограми, що має відповідну назву, обсяг трансляції, авторський знак і може бути використана незалежно від інших частин програми.

Телерадіотрансляція здійснюється наземними передавачами, за допомогою кабельного телебачення або супутниками.

Телебачення разом з кіно і відео належать до так званих екранних мистецтв, яким притаманні спільні засоби художнього вираження. Телебачення як вид художньої творчості має специфічну мову: зображально-виражальні засоби і сукупність технічних прийомів, за допомогою яких автор втілює свій задум.

Успіх телепередач залежить від естетичного оформлення телестудії. Для кожної програми, проекту створюють відповідний дизайн. Щоб оформити інтер'єр, застосовують сучасне обладнання, цифрові технології, також враховують телевізійні особливості. Це потребує від дизайнерів знання художніх і технічних аспектів телемистецтва.

Оформлення залу пісенного конкурсу «Євробачення-2017», м. Київ, Україна

Опишіть дизайн залу на ілюстрації. Під час перегляду різних телепрограм звертайте увагу на дизайн телестудій.

Телепередача «Мистецькі історії» на телеканалі «UA: ПЕРШИЙ»

Важливі умови оформлення телестудії: колір, світло, організація простору. Кольорове рішення тісно пов'язане з характером телепередачі. Для програм новин оптимальним буде витриманий і строгий дизайн, не дуже яскраві кольори, щоб не відвертати увагу глядачів. Наразі для розважальних передач доречні широкий діапазон кольорів, яскраве освітлювання, різноманітні спецефекти. Під час шоу телестудія зазвичай перетворюється на естрадно-театральну сцену, яка грає барвами веселки і світловими променями, адже саме світло — найсильніший засіб вираження в телемистецтві.

Загальна композиція і плановість, ракурси зйомки і розміщення атрибутики, телемонтаж — все це увиразнює телепередачу і впливає на естетичне сприймання її глядачами. Тому так важливі професіоналізм і художній смак режисерів і телеоператорів, усієї знімальної групи.

Пригадайте роль звуку як елемента мови кіномистецтва, особливості професії звукооператора.

Звукове оформлення на телебаченні, як і в кіно, є дуже важливим елементом художньої мови. Звукооператор намагається зробити його виразним, емоційним, відповідним загальній концепції та візуальному рішення. Звуковий ряд на телеекрані існує у трьох формах: слово, музика і шуми, які можуть звучати в кадрі і поза ним. Словесний ряд охоплює авторський коментар, дикторський текст, інтерв'ю, монологи акторів чи документальних героїв. За допомогою музики – вокальної чи інструментальної, камерної чи симфонічної тощо – виражаються почуття та емоції героїв або самих авторів.

Іноді музика стає «першою скрипкою» телепроектів. Зокрема, у документальних фільмах про оперних співаків або танцюристів, передачах про зірок естради, у таких програмах, як, наприклад, «Крок до зірок».

Яка музична телепрограма найбільше запам'яталась і чому?

Телепередача «Фольк Music» на телеканалі «Україна»

Потужним виразним засобом у відтворенні навколишнього світу стають шуми: спів птахів, завивання вітру, гул літака, ревіння сирен... Складно уявити звукову доріжку екранного твору будь-якого виду і жанру без шумів. Тісний взаємозв'язок окремих аудіо- та відеоелементів народжує цілісний зображально-звуковий образ екранного мистецтва.

Які кінопрофесії ви знаєте? У чому їхні особливості? Які творчі професії необхідні на телебаченні? Обґрунтуйте свою думку.

На телебаченні працюють люди різних професій. Тут створюють суто телевізійні художні продукти: телестежі, відеокліпи, телепередачі, телешоу, телесеріали тощо, над якими працюють сценаристи, режисери, актори, звукорежисери, освітлювачі та інші фахівці кіно і телебачення.

Жанрова система сучасного телебачення достатньо різноманітна. Окремі жанри мають мистецьку природу (телевистава, телефільм, мультфільм, серіал, музичний відеокліп, талант-шоу, трансляції концертів і вистав тощо). Інші – яскраво демонструють властиві їм видовищні риси (популяризаторські передачі мистецького напрямку, ток-шоу, інтелектуальні та розважальні ігри, жартівливі програми, трансляції спортивних змагань). Деякі спрямовано на виконання суто

інформаційної функції (новини, інтерв'ю, бесіди, репортажі, журналістські розслідування, теледебати). Проте навіть і ці тележанри характеризуються певними художніми виражальними засобами, а саме: акторська майстерність ведучого, яскраве і влучне звукове рішення телепрограми, операторська майстерність тощо.

Які телепередачі є улюбленими в колі вашої родини? Які теми вони розкривають? До яких жанрів телебачення вони належать?

Невід'ємною складовою сучасного телебачення є телевізійне кіно: анімаційні, неігрові та ігрові короткометражні фільми, телевізійні фільми, серіали. Ці екранні твори знімають спеціально для телебачення, а не для прокату в кінотеатрах, тому у процесі їх створення враховуються технічні можливості телемистецтва і особливості його сприймання телеглядачами.

Кадр з телесеріалу «Роксолана», 1997

Оскільки телеекран значно менший від кіноекрана, телевізійне кіно відрізняється від кінофільмів меншою кількістю загальних планів, відсутністю дуже деталізованих зображень тощо. Велику групу сучасного телевізійного кіно складають телесеріали. Під час їх трансляції рекламні блоки вміщують у найцікавішому моменті телефільму.

Яким телефільмам, зокрема серіалам, ви надаєте перевагу?

Кадр з телесеріалу «Альф», 1968-1990

Відеомистецтво, що виникло наприкінці минулого століття, насправді стало поєднанням кінематографа й телебачення. Адже для вираження художнього задуму в ньому застосовують можливості відеотехніки, комп'ютерного і телевізійного зображень. З-поміж його жанрових різновидів лаконізмом і

насиченістю спецефектами вирізняються відеокліпи (чи відеоролики). Їх найчастіше застосовують на телебаченні для реклами, для візуального супроводу музичних композицій (музичні відеокліпи).

Телерекламу показують на екрані в будь-який час доби – між програмами, телепередачами та кінофільмами, навіть під час прямого ефіру, що дратує глядачів. Проте звертають увагу на рекламний відеоролик тоді, коли він має мистецькі ознаки: захоплюючий музичний чи відеоряд, позитивні анімаційні персонажі. Існують різні варіанти створення музики до реклами: від використання вже готових творів до замовлення композитору музичного ряду. Більшість рекламних відеороликів тяжіють до театралізації, наприклад, перевтілення акторів у вигаданих персонажів.

Завдяки використанню мистецьких впливів телереклама миттєво сприймається людиною, а потім впливає на її життєві орієнтири.

Реклама на телеекрані*

* Зображення подано в навчальних цілях.

Кадр з відеокліпу на пісню «Take On Me» групи «A-ha»

Під час реклами на телебаченні зверніть увагу на музику, гру акторів. Схарактеризуйте специфіку відеоролику, який вам запам'ятався.

Музичні відеокліпи – це ілюстрація пісні. Їх створюють за всіма законами фільму: драматургії, режисури, монтажу. Режисер-постановник розповідає історію, втілює ідею завдяки миттєвим зоровим образам.

Існують сюжетні та безсюжетні відеокліпи, мультиплікаційні, яким притаманне поєднання реального, мальованого і комп'ютерного зображень. Також інколи застосовують танцювальні композиції.

Відеокліп створюють переважно засобами кінематографа з використанням сучасних цифрових технологій. Інтерпретація музики у відеокліпі — це не лише нова аудіовізуальна форма її екранної презентації, а й новий спосіб пропаганди мистецтва. Кліпи також пропагують певний стиль життя, моду, манеру поведінки.

Українська музика стрімко прогресує, створюються відеокліпи до пісень з використанням найновіших електронних технологій.

Подивіться українські відеокліпи на пісні: «Time», «Look» ONUKA (реж. Є. Філатов); «Україна — це ти» (реж. М. Делієргієв) у виконанні учасників «Голос. Діти» та інші відеокліпи до цієї пісні Тіни Кароль в інтернет-джерелах.

Поміркуйте, як впливає на сприймання музики перегляд відеокліпів. Які українські музичні інструменти звучали? Проаналізуйте характер електронної музики з етномотивами в кліпі гурту ONUKA.

Кадри з відеокліпів «Time», ONUKA (зліва), «Україна — це ти», Т. Кароль (справа)

Шоу Опри Уінфрі

Нині перевагу отримують не інформаційні, як раніше, а розважальні телепрограми, які заповнили ефір. Сучасне телебачення орієнтується на виробництво різноманітних розважальних телешоу, а саме: дискусії та дебати, ігри та лотереї, змагання та конкурси тощо. Вельми популярними стали ток-шоу — екранна форма розмовної журналістики, яка поєднує ознаки інтерв'ю, дискусії, діалогу. На ток-шоу до студії запрошують цікавих людей, компетентних експертів, інколи до розмови долучаються глядачі, що створює атмосферу публічності, підвищує емоційність передачі.

Різновидами ток-шоу є телеміст — двосторонній діалог різних аудиторій або експертів з різних міст за допомогою супутникового зв'язку, а також теледебати, особливо популярні під час виборів. Драматургія ток-шоу вибудовується з послідовності запитань, які спочатку визначають інтригу, а потім розгортають сюжет програми.

Наведіть приклади сучасних ток-шоу. Які актуальні проблеми вони порушують?

У реаліті-шоу на екрані транслюють все з реального життя. Завдяки інтерактивним засобам (телефонам, смс-повідомленням, Інтернету тощо) глядач відчуває себе причетним до екранного дійства, може впливати на перебіг подій, висловлювати свої думки, втручатись у процес вибору переможців, брати особисту участь у проекті в тій чи тій ролі. Насправді, такі можливості найчастіше є ілюзорними, але шоу-технології презентують їх як надреальні, і тому людині все складніше виокремити реальне життя від вигаданих подій, в які примушує повірити саме телебачення.

Одним зі зразків реаліті-шоу є талант-шоу. Це телепроект (цикл передач), в якому частково в запису, частково — у прямому ефірі відбувається змагання учасників-конкурсантів, які демонструють свої таланти.

На українському телебаченні талант-шоу представлені проектами «Україна має талант», «Х-фактор», «Голос країни», «Танцюють всі», «Фабрика зірок» та ін. Вони є аналогами популярних у світі талант-шоу. Ці розважальні шоу впливають, щонайперше, на емоції глядачів завдяки своїм специфічним засобам: гучні фрази ведучих, бурхливі оплески та вигуки публіки у студії, яскраві кольори та світлові ефекти, часте повторення однакових сюжетів та заставок, дотримання стабільного іміджу осіб журі, довгі інтригуючі паузи та обов'язкова реклама перед оголошенням важливої інформації.

Джерело: <https://uahistory.co/pidruchniki/masol-art-9-class-2017/15.php>